

Semblança de Salvador Fité Borguñó

Joan Cuscó i Aymami

A Salvador Fité (Sabadell, 1931) ens el podem trobar en múltiples llocs, ben diferents uns dels altres, però en cadascun d'ells el trobarem gastant el mateix tarannà, això és: home dinàmic, obert, somrient, amb gestos expressius i amb un to de veu modelada, amb flexions correctes. Ell, polifacètic, sap actuar en tot moment amb correcció i mesura, posant-hi més seny que rauxa.

Fité és un personatge d'ell mateix que actua sempre davant dels altres sabent-se el paper a representar. De tant en tant, quan fa un mutis deixa a l'escena el seu pas. Mes, la seva absència...

Home cultivat, assenyat. Es coneix que ha fet un llarg aprenentatge per arribar a ésser un *oficial de primera*, amb alta graduació. Podria tenir títols honorífics penjats en el millor pany de paret de casa seva.

Aquesta entrevista podria haver-se fet en escenaris plurals, tot viatjant de la Seca a la Meca, de Nova York a Oslo; per les catacumbes romanes; per les piràmides que s'eleven prop del mític Nil o per les sales de concerts, festivals i teatres de la vella Europa; o navegant pel Sena, sota l'ombra de Notre Dame, o pels canals venecians, davant de San Marco, o pel Rhin, entre la frondositat de la Selva Negra, o pel Tàmesi, quan el Big Ben marca les cinc de la tarda, l'hora del te... I també per algun *camerino* de teatre bo i abillat-se per interpretar algun personatge celebèrrim... O en una tarima des de la qual ens dóna una conferència sobre l'humà i el diví... O en el seu taller metalúrgic, enmig de projectes delineats, ferros i estructures per a muntar una nova màquina...

Bé, hem intentat descriure el seu entorn, el seu món físic, on es

mou amb naturalitat –com peix a l'aigua–. Ara, però, asseguts davant per davant, bis a bis, mentre l'Albert estudia els rictus fiterians per començar els traços per a la caricatura, intentem penetrar en el personatge. Que cada pregunta entri en ell i li doni forma en respostes àgils, agudes, assenyades... Segurament a través d'elles descobrirem l'empresari, el director, el viatger, l'actor. En fi: l'home.

S'aixeca el teló. Un *escenari* amb quatre parets, dues portes laterals, una taula de centre, un llum de peu, un tresillo... En escena: el personatge principal, Salvador Fité, i dos més, secundaris...

– Polivalent? -pregunto.

– *Poli, poli. O dit d'una altra manera: m'agrada ser "un home de fer feines". I no m'agrada allò de blanc o negre, bo o dolent, veritat o fals. La vida –i la gent– té molts matisos.*

– Però si haguessis de col·locar-te fix en una de les tantes parcel·les en les quals et mous, en quina d'elles t'establiries?...

– *En la d'espectador del gran teatre del món. I no me'n mouria.*

– Estàs en una edat que és el punt mig de la balança, en el sentit que estàs situat en el punt neuràlgic, objectiu. Digues: per quin cantó pesa més?...

– *Em pesen molt els bons records, però no en vull viure. I m'agrada que, com diu Martí i Pol, em serveixen "per a dibuixar una mena d'horitzó, a mig camí de la raó i del somni".*

– En la vida d'un home es diu que s'ha de tenir un fill, plantar un arbre i haver escrit un llibre... Hi poso els punts suspensius perquè tu hi diguis la teva.

– *He tingut la sort –igualmente imprevista i immerescuda– de "complir" amb els tres objectius. Però Déu me'n guard d'haver-me quedat aquí.*

Caracteritzat com el Doctor, d'Enric IV, de Pirandello. (Foto de Josep Busoms)

El més important de la vida és viure-la. I com deia Borges: "...Alguns presumeixen dels llibres que han escrit; a mi m'enorgulleixen els llibres que he llegit"...

Ell ha "volat" i "ha navegat" molt pel món. Home observador, cal preguntar-li:

- Has recorregut món. De cadascun dels països que tu coneixes, quines coses positives n'incorporaries en el nostre per fer-lo millor o, si més no, més ideal.

- *M'agrada molt el pragmatisme dels americans i la rigorositat dels alemanys, però voldria emportar-me algun dels grans rius de França i l'harmonia de la Toscana.*

Baixem del carro rodamón i exposem:

- En la vida i en el teatre has hagut de fer molts papers: reals i de ficció. Digues quins d'uns i d'altres destacaries amb la millor qualificació.

- *A la vida crec que vaig ser un bon fill i he volgut ser un bon pare, però el paper que més m'ha agradat és el d'avi, que interpreto actualment (i que sigui per molts anys!). Al teatre -segueix dient- i no és falsa modèstia, no n'estic content de cap, i menys des que em vaig veure en vídeo.*

Una experiència terrible. Però recordo amb afecte entranyable el meu "Cec" de Ponç Pilat. I també el galanet de "Nuestra ciudad", i l'Antoine de "Els peixos de colors"... i acabaria per recordar-los tots: són part de la meua vida! -acaba dient.

Ja lligats amb records de l'ahir i del present, que tenim sota els peus, comparem:

- Entre la joventut d'ahir i la d'avui, en destacaries algunes diferències?

- *No hi sé veure gran diferència a causa del temps. Les diferències entre els propis joves les veig, ara com abans, entre els que saben el que volen i els que ni saben què han de voler.*

- Allò de qualsevol temps passat fou millor?...

- *Sóc eclèctic. I ho practico.*

- Destaca, però, els pros i els contres d'ambdós.

- *M'agradava la tranquil·litat i prendre la fresca al carrer. I els plàtans, els prèsssecs i el "ràdio-teatre" de quan era jove. Però no*

L'amansiment de l'harpia. Shakespeare.

m'agradava el fred ni els penellons que ara sé que eren panadissos... D'ara, m'agraden les facilitats: la nevera, el microones, el cotxe i l'avió. Però no les comoditats del "mando a distància", els vídeos llogats ni la manca d'iniciativa personal i col·lectiva.

- Quant al fet que el vestit fa el monjo, amb quina indumentària t'identifiques millor?...

- *Potser són vicis adquirits, però m'agrada molt l'americana i la corbata. I el pantaló de pana molt més que els "jeans".*

- A veure, Salvador: la ciutat industrial de Sabadell ha sofert una transformació. Fes-me'n, si et plau, una valoració crítica, al dia.

- *No puc ser objectiu. Hem perdut molt. (Recordes la Instantània, de Mossèn Geis?):*

"Aquí teniu una ciutat en marxa!

Les xemeneies fumejants al vent.

Vaixell en ruta, nau en moviment..."

Doncs jo no trobo ara ni xemeneies ni vaixell. Això sí: tenim l'Eix Macià i la "Zona Hermètica", oi?

- Oi, oi...! -assenteixo i continuo:

- No t'exigeixo que facis de futurista, però pots donar resposta a aquesta pregunta: On anem?...

- *No ho sé. Fa dies que no escolto cap Tertúlia radiofònica. Aquells ho saben tot.*

- La vida de les taules i la vida del carrer, van paral·leles?...

- *D'això es tracta: "La naturalesa sempre imita l'art".*

- La societat actual, fa un bon paper en la història que s'hauria d'escriure?

- *Amb les degudes i honroses excepcions, la nostra societat està fent el trist paper d'un comparsa galdós.*

- Creus en la regla de tres simple?...

- *Només al taller, quan haig de calcular la resistència d'un eix. (I sempre amb un coeficient de seguretat).*

Segueixo reblant. El clau és bo...

- D'aquestes tres maneres de posar la mà: la mà al cor, la mà al cap i la mà a la butxaca... On prefereixes o acostumes a posar-la?...

- *Com deia la "copla": "Tengo las manos vacías de tanto dar sin tener. Pero las manos son más!".*

I les mans se me'n van sempre al cor.

- "La vida es un sueño"; però tu creus que Calderón, ara, tornaria a posar aquest títol?...

- Sí, sí, perquè ho és, un somni; eh?
"...en el mundo, en conclusión,
todos sueñan lo que son
aunque ninguno lo entienda".

- Ara que ja han passat les eleccions municipals, creus que si s'hagués presentat l'alcalde de Zalamea, les hauria guanyat?...

- Ho tenia difícil, no essent de cap partit. I ara no està ben vist allò de
"errar lo menos no importa"
si acertó lo principal".

- Creus que canviaria força el text d'una nova "Comèdia Humana"?

- No, perquè tampoc han canviat els comedians. I recorda que Balzac la va titular inicialment "Études sociales".

- Tu ets, Salvador, un ciutadà exemplar i és lògic que et demani que facis una anàlisi de la ciutat industrial, la civil, la cultural, la del benestar, la de l'oci...

- La veritat és que em sento molt orgullós de ser sabadellenc, i industrialment en pre-sumeixo sempre que puc. Sabadell és un "trade mark" ben reconegut i apreciat arreu del món. I quan dic que les nostres màquines són fetes a Sabadell, m'estic buscant un bon padrí. I fa un gest amb el cap, tal vegada per veure si, a prop, surt un padrí, per xamba...

I continua:

- La ciutat, culturalment, em meravella i sovint també em desespera. Però hi és. La civil, la del benestar..., què vols que et digui? N'he sentit parlar, sí...

- Aquella descripció espriuana:
"aquesta meva pobra,
bruta, trista, dissortada pàtria",
com la rectificaries?...

- Espriu no es pot rectificar. I, com ell,
"sóc molt covard i salvatge
i estimo a més (el meu país)
amb un desesperat dolor".

- La vida teatral sabadellenca és força activa. Fes-ne una valoració, tu que la coneixes per dintre i per fora.

- Des de molts anys, Sabadell ha estat una ciutat teatralment activa (Companyia Carbonell, Amics del Teatre, La Faràndula, Pa-lestra, Sant Vicenç...) Crec que ara, a més, ha augmentat el nivell d'exigència i de rigor, tant en la selecció de les obres com en el perfeccionament de la interpretació i de la presentació escènica.

- Volem saber algunes de les teves preferències. Per exemple: Quina lectura és la teva preferida?... Quina música?... Quin teatre?... Quin plat gastronòmic?... Quina beguda?... Quin esport?...

- Seguint l'ordre. Lectura: *procuro esmenar-me, però no me'n surto. La meva lectura imprescindible és la dels diaris.*

Música: *depèn del moment i de les cir-*

cumstàncies, però Beethoven i Mozart, sempre.

Teatre: *no tot, però quasi. Especialment Shakespeare, Arthur Miller, Buero Vallejo... Em dol, però no he evolucionat gaire.*

Plat preferit? *No hi he pensat mai. (Però millor sense salses).*

Beguda: *Aigua (i sense gas) i l'orxata.*

Esport: *Caminar.*

- Tens alguna mania, alguna superstició o algun costum establert a destacar?

- Des de fa més de cinquanta anys procuro calçar-me primer el peu dret.

- Tornaries enrere pel túnel del temps?...

- Doncs, no. "Nunca segundas partes fueron buenas".

- Quina ha estat la teva pitjor dificultat?

- Conèixer-me a mí mateix. Encara hi estic posat.

- Jorge Manrique, l'autor de "cualquier tiempo pasado fue mejor", fou un mal patriota?

- No...ell no parlava de política, sinó que observava "como se pasa la vida, como se viene la muerte, tan callando".

- Què és el que et preocupa més en aquests moments?

- No saber despreocupar-me de preocupar-me pel futur.

- Quin creus que és el paper que està fet a la teva mida?...

- Sempre he cregut que són els actors qui han de donar la mida al paper que els hi és atorgat.

- Salvador, quan siguis gran, què voldràs fer?...

- Copio de Josep Carner:

"Viure quiet, no mai assenyalat,
en una nació de bones gents, plegades
com cor vora de cor, ciutat vora ciutat..."

I aquí acaba la trama. Hem actuat sense apuntadors. I en directe. I sense públic al davant. L'auditori és buit... No hi haurà aplaudiments. Els actors fan mutis per les portes laterals... S'apaguen els llums...

DIPTIC
SOCIETAT LIMITADA

arts gràfiques • disseny gràfic
marques • logotips • catàlegs
tractament i composició integral de textos

Moratín, 62 - 08206 SABADELL

Telèfon (93) 726 55 99 - Fax (93) 726 57 06

Qüestionari Proust

- El principal tret del meu caràcter?
- *Una tímida perseverança.*
- La qualitat que prefereixo en un home?
- *Personalitat, seny i bon humor.*
- La qualitat que prefereixo en una dona?
- *Personalitat, seny, bon humor i aquell "toc".*
- Allò que més estimo en els amics?
- *Que em sàpiguen entendre i que sàpiguen que els entenc.*
- El meu principal defecte?
- *Ser massa tossut quan no cal i massa poc quan caldria.*
- Ocupació preferida?
- *Potser viatjar, però sols si és amb bona companyia. Potser quedar-me a casa, però amb bona companyia també.*
- El meu somni de benestar?
- *Que també els altres siguin feliços.*
- Quina fora la pitjor desgràcia?
- *Veure desgraciats els que estimo: la muller, els fills...*
- Què voldria ser?
- *Sempre he pensat que metge. Però em fa tanta por la sang...!*
- On desitjaria viure?
- *Ara jo ho tinc ben vist: una mica a tot arreu i, finalment, sempre a casa.*
- Quin color prefereixo?
- *El vermell, per dir-ho curt. Però, sincerament, m'agraden tots, i com més ben combinats millor.*
- Quina flor prefereixo?
- *La rosa, per tenir-la a prop, i totes les bosques per admirar-les de lluny.*
- Quin ocell prefereixo?
- *L'oreneta xiscladissa, els pardalets...*
- Els meus autors preferits en prosa?
- *No en tinc, de preferits. Però m'he sentit pres per Arthur Miller, Dürrenmat, O'Neill, Calderón, Llorenç Vilallonga, Josep Pla, Pere Calders, Cela, Delibes...*
- Els meus poetes preferits?
- *Maragall, Pere Quart, Martí i Pol, Sagarra, Machado, Blas de Otero, Glòria Fuertes...*
- Els meus herois de ficció?
- *Lorenzaccio, Hamlet (també el Panduriño, de La Casa de la Troya, i el Cec de Ponç Pilat).*
- Les meves heroïnes de ficció?
- *Penèlope, La Coratge, Gelsomina... i la Tomaseta de l'Auca del Sr. Esteve.*
- Els meus compositors preferits?
- *Depèn del moment, però Beethoven i Mozart sempre.*
- Els pintors predilectes?
- *No sé establir predileccions en aquest art. Però al costat de Brueghel i Van Gogh admiro sobretot el Greco. I Modiglianni.*
- Les meves heroïnes històriques?
- *Maria, Mare de Déu, que va saber dir aquell "Fiat" tan rotund.*
- Els noms que prefereixo?
- *Els de les persones que estimo.*
- Què detesto més que res?
- *Que la gent faci tanta comèdia fora d'escena. Que desaprofitem el poc temps que vivim buscant el que ens separa i no el que ens uneix.*
- Quins caràcters històrics menyspreo més?
- *No sé. Abans hauria dit Judas. Però he vist tan sovint que Déu escriu dret fins i tot sobre ratlles tortes...!*
- Quin fet militar admiro més?
- *Cap; cap. (I això que m'impresiona molt i m'interessa sempre la part humana dels fets militars).*
- Quina reforma admiro més?
- *Totes les que són conseqüència del precepte de Delfos: Coneix-te a tu mateix!.*
- Quins dons naturals voldria tenir?
- *Bona oïda per no desafinar mai.*
- Com m'agradaria morir?
- *En gràcia de Déu. Sense patir massa ni fer patir gens.*
- Estat present del meu esperit?
- *Com sempre, il·lusionat, malgrat tot.*
- Fets que m'inspiren més indulgència?
- *Que la gent (fora d'escena, eh?) s'oblidi sovint del seu paper i s'equivoqui per culpa de l'apuntador.*
- El meu lema?
- *Val més encendre un llumí que queixar-se de la foscor.*
- Com sóc?
- Com semblo, em sembla.
- (Em sembles bé...).

Perfil

Faranduler.

Sap que “tot el món és teatre”.

És actor tan bo dins de

l'escenari com a fora.

Actua amb vocació plena.

I en bona dicció; i direcció.

Té bona veu, que sap

“tornejar” com vol.

Usa bones maneres,

ben fressades...

I no li calen apuntadors...

(Del llibre “Més Ceballuts” -1992-
de Joan Cuscó i Emili Hierro.
L'edició encara no s'ha esgotat...)

